

לעולים חדשים

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון (23 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1-2. בשאלה שבחרתם ענו על כל הסעיפים.

1. ועידת אוויאן

לאחר הכישלון של ועידת אוויאן נכתב בעיתונות הנאצית שאין מדינה שרוצה באמת לעזור ליהודים. העיתונות הנאצית הבליטה במיוחד את הצביעות של מדינות העולם (אומרות דבר אחד, אבל עושות דבר הפוך). העיתונות הדגישה שמצד אחד מדינות העולם מיהרו לגנות (להעביר ביקורת) את גרמניה, אך מצד אחר אותן מדינות המציאו תירוצים שונים כדי שלא לאפשר ליהודים להגר אליהן. כך לדוגמה: מדינות דרום אמריקה טענו שהן צריכות רק עובדי אדמה, קנדה טענה שאין די אפשרויות עבודה במדינה, ובאוסטרליה טענו שהם פוחדים שכניסת יהודים רבים מדיי תוביל לאנטישמיות. המסקנה בעיתונות הנאצית הייתה שמדינות העולם מבינות את הרצון של גרמניה לסלק את היהודים, ולכן אין שום משמעות לגינויים (ביקורת) שלהן נגד גרמניה. הנאצים הדגישו שעכשיו הזמן להחמיר את הצעדים נגד היהודים: יש לגרש יהודים לרחובות נפרדים, לסמן אותם בסימון מיוחד, ולבטל את הזכות שלהם לקנות בתים בגרמניה.

א. על פי מה שלמדתם, הציגו מהי ועידת אוויאן (יולי 1938). (6 נקודות)

ב. על פי הקטע, הציגו שתי דוגמאות שהנאצים הביאו כדי להוכיח שמדינות העולם צבועות. (7 נקודות)

ג. על פי הקטע, הציגו שתי דוגמאות המוכיחות שבעקבות ועידת אוויאן החליטו הנאצים להחמיר את המדיניות נגד היהודים.

על פי מה שלמדתם, הציגו את אירועי "ליל הבדולח" (נובמבר 1938).

(10 נקודות)

2. תקופת הצנע

כשהחלה מדיניות הצנע, קיבלו האזרחים מדיניות זו בהבנה בגלל המצב הכלכלי הקשה במדינה. אבל אחרי זמן קצר השתנתה דעתם של רבים מן האזרחים. חילקו לאנשים פנקסים ששימשו כדי להגביל את כמות המזון ובעקבות זאת נוצרו תורים ארוכים לקבלת אוכל. אנשים גם התלוננו שהממשלה קבעה מה יקבלו לאכול, בלי להתחשב בטעמים, במנהגים ובתרבות של הקבוצות השונות בישראל.

נוסף על כך ניסתה הממשלה למנוע "שוק שחור" (מכירה לא חוקית של מוצרים), ולכן היא התחילה לפקח פיקוח הדוק על האזרחים. למשל פקחים חיפשו באוטובוסים אנשים שמבריחים ביצים או עופות מן הכפרים לערים. בעקבות זאת אנשים הרגישו כאילו הם חיים ב"מדינת משטרה". נוסעים רבים ניסו להפריע לפקחים בעבודתם: לפעמים אנשים השמיעו קולות של תרנגולות, כדי לבלבל את הפקחים ולהסתיר עופות. ההתערבות של הממשלה כמעט בכל תחום בחיים הקשתה על חיי היום-יום.

א. על פי הקטע, כתבו על היחס של הציבור בישראל למדיניות הצנע בהתחלה.

הסבירו יחס זה על פי מה שלמדתם.

(10 נקודות)

ב. על פי הקטע, מדוע אנשים שינו את דעתם בנוגע למדיניות הצנע? הציגו שתי סיבות לכך. (8 נקודות)

ג. על פי מה שלמדתם, הציגו בעיה ייחודית שנגרמה לציבור שומר המצוות בעקבות מדיניות הצנע. (5 נקודות)

פרק שני (45 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 3-6 (לכל שאלה – 15 נקודות).

3. תנועת החסידות

- א. הציגו שלוש תופעות המבטאות את ההידרדרות במצבן של הקהילות היהודיות לאחר פרעות ת"ח-ת"ט. (5 נקודות)
- ב. כתבו שלוש מפעולותיו של הבעל שם טוב. (5 נקודות)
- ג. תארו שתיים מן הפעולות של רבי שניאור זלמן מלאדי (בעל התניא) להפצת החסידות. הסבירו את דעתו על מלחמת רוסיה-צרפת. (5 נקודות)

4. יהדות ארצות האסלאם

- א. תארו את מבנה הקהילה היהודית בשתיים מארצות האסלאם. (5 נקודות)
- ב. הציגו את הפעילות של רבי רפאל ברוך טולדנו בתחום החינוך במרוקו ובארץ-ישראל. כתבו דוגמה אחת לפעילות שלו בתחום אחר. (5 נקודות)
- ג. הסבירו שניים מן המושגים שלפניכם בהקשרם ההיסטורי: כתר ארם צובא, חוקי עומר, חכם באשי. (5 נקודות)

5. ארץ-ישראל בשנים ת"ק-ת"ר (1740-1840)

- א. הציגו שלושה קשיים של היישוב היהודי בגליל בשנים אלה (לדוגמה בצפת). (5 נקודות)
- ב. כתבו כיצד התמודדו היהודים בארץ-ישראל עם המצוקה הכלכלית. בחרו באחד מממשיכי דרכו של הבעל שם טוב, וכתבו כיצד הוא תרם להתפתחות היישוב היהודי באחת מארבע ערי הקודש. (5 נקודות)
- ג. הציגו שלוש פעולות של רבי ישראל משקלוב למען היישוב היהודי. (5 נקודות)

6. היישוב החדש

- א. הסבירו שני גורמים לעלייה הראשונה וגורם אחד לעלייה השנייה (סך הכול – שלושה גורמים). (5 נקודות)
- ב. כתבו שתי דוגמאות לעזרה של הברון רוטשילד ליישוב החדש בתקופת העלייה הראשונה. הסבירו מדוע התעוררה ביקורת על ניהול המושבות בתקופתו. (5 נקודות)
- ג. כתבו שתי השפעות של העולים בעלייה השנייה על היישוב היהודי בארץ. (5 נקודות)

פרק שלישי (32 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 7–11 (לכל שאלה – 8 נקודות).

7. כתבו שתי פעולות שעשה רבי חיים מוולוז'ין כדי לשפר את מעמדם של תלמידי הישיבה בעיני היהודים.

8. הציגו שלוש פעולות של הרב שלמה אליעזר אלפנדרי, "הסבא קדישא".

9. מהו הסכם השילומים שנחתם בין מדינת ישראל ובין גרמניה?

הציגו נימוק אחד בעד הסכם השילומים ונימוק אחד נגדו.

10. כתבו שני הישגים של "מבצע קדש".

הציגו את הסיבה להחלטה של ישראל לסגת מחצי האי סיני.

11. הסבירו מהי האמנה הפלסטינית, והציגו שני סעיפים מתוכה.

בהצלחה!